

İnternet Tabanlı Okuma Motivasyonu ve Katılım Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İnternet Tabanlı Okuma Motivasyonu ve Katılım Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23699>

Özet

İnternet Tabanlı Okuma Motivasyonu ve Katılım Ölçeği (İTOMKÖ), bireylerin internet ortamında gerçekleştirdikleri okuma eylemlerine yönelik motivasyon ve katılım düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir uyarılma aracıdır. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu, Rıdvan Ata ve Mehmet Murat Alpaslan tarafından gerçekleştirilmiş olup, özellikle öğretmen adaylarının çevrimiçi okuma davranışlarını incelemek için kullanılmaktadır. Ölçek, 12 maddeden ve 4 alt faktörden oluşan **çok boyutlu** bir yapıya sahiptir.

Ölçek, okuma yeterliği, zorluk algısı, okumaya adanmışlık ve okumadan kaçınma gibi kritik boyutlar ele alarak, dijital çağda okuma alışkanlıklarının psikolojik temellerini araştırmacılara sunar. Derecelendirme sistemi 10'lu Likert formatında (1=kesinlikle katılmıyorum, 10=kesinlikle katılıyorum) puanlanmaktadır, bu da yanıt çeşitliliği ve hassasiyeti artırmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İnternet Tabanlı Okuma, Okuma Motivasyonu, Dijital Katılım, Faktör Analizi, Ölçek Uyarılma, Öğretmen Adayları.

Yazarlar

Rıdvan Ata, Mehmet Murat Alpaslan

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin **dijital okuma** ortamlarında sergiledikleri motivasyon ve katılım düzeylerini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçmektir. Bu adaptasyon çalışması, özellikle Türk kültür ve eğitim bağlamında, internet tabanlı okuma davranışlarının altında yatan psikolojik dinamikleri ortaya çıkarmayı hedeflemiştir.

Araştırmacılar, bu ölçek sayesinde öğretmen adaylarının internet üzerinden bilgi edinme, öğrenme ve araştırma yapma süreçlerindeki motivasyonel engellerini ve kolaylaştırıcı unsurlarını belirleyebilir; böylece dijital okuryazarlık eğitimlerine yönelik daha hedefli müdahaleler geliştirebilirler.

Yapı

İnternet Tabanlı Okuma Motivasyonu ve Katılım Ölçeği, okuma motivasyonu ve katılımın dört ana alt-boyut altında inceleyen **çok boyutlu** bir yapıyı temsil eder. Bu alt-boyutlar şunlardır:

Yeterlik (Competency): Bireyin internet ortamında okuma görevlerini başarıyla yerine

getirebileceğine dair inancı.

Zorluk (Difficulty): İnternet tabanlı okuma görevlerinin algılanan zorluk seviyesi.

Adanmışlık (Dedication/Commitment): İnternet okumalarına gösterilen çaba ve süreklilik.

Kaçınma (Avoidance): Bireyin internet tabanlı okuma görevlerinden kaçınma eğilimi.

Bu dört faktör, dijital okuma sürecinin hem bilişsel hem de duyuşsal yönlerini kapsamlı bir şekilde deşlendirmeye olanak tanır. Ölçek, toplam 12 maddeden oluşmaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında yapı geçerliliğini test etmek amacıyla hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Analizler, ölçeğin orijinal yapısında bulunan **dört faktörlü** yapının Türkçe formda da geçerli olduğunu doğrulamıştır.

Bu bulgular, ölçek maddelerinin teorik olarak ölçmeyi amaçladıkları alt boyutlar tarafından bir şekilde temsil ettiğini ve ölçeğin yapısal tutarlılığını korunduğunu göstermektedir. Doğulayıcı Faktör Analizi sonuçları, modelin veri uyumunun kabul edilebilir düzeyde olduğunu işaret etmiştir.

Güvenirlik

Ölçme aracının iç tutarlılığını belirlemek amacıyla her bir alt-boyut için ayrı ayrı Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen katsayılar, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu kanıtlamaktadır.

Yeterlik alt-boyutu için Cronbach alfa değeri: **.82**

Zorluk alt-boyutu için Cronbach alfa değeri: **.84**

Adanmışlık alt-boyutu için Cronbach alfa değeri: **.86**

Kaçınma alt-boyutu için Cronbach alfa değeri: **.83**

Tüm alt-boyutlarda güvenilirlik katsayıları .80'in üzerinde olması, ölçeğin alt boyutlarının tutarlı ve kararlı ölçümler sağladığını göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçek, 12 maddelik, dört faktörlü bir yapıya sahiptir. Uyarlama çalışmasında gerçekleştirilen Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA), maddelerin beklenen teorik faktör yüklerini sergilediğini ve özgün dört faktörlü yapıyı desteklediğini ortaya koymuştur.

Daha sonra uygulanan Doğulayıcı Faktör Analizi (DFA), bu dört faktörlü modelin (Yeterlik, Zorluk, Adanmışlık, Kaçınma) Türk örnekleminde de istatistiksel olarak iyi bir uyum sergilediğini kanıtlamıştır. Bu analizler, ölçeğin geçerli bir **psikometrik** araç olduğunu teyit etmektedir.

Ölçüm Arac?

Test Türü: Uyarlama Ölçe?i (Adaptasyon)

Format: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Maddeler: 12 Madde

Faktör Say?s?: 4 Faktör

Derecelendirme: 10'lu Likert Tipi (1=kesinlikle kat?lm?yorum - 10=kesinlikle kat?l?yorum)

Mevcut Diller: Türkçe

Hedef Popülasyon Grubu: Üniversite Ö?rencileri (Özellikle Ö?retmen Adaylar?)

Ya? Grubu: Yeti?kin (Genellikle 18-25 ya? aral???)

Popülasyon Detaylar?: Çal??ma, e?itim fakültelerinde ö?renim gören ö?retmen adaylar? üzerinde yürütülmü?tür.

Test Metodolojisi: Psikometrik geçerlik ve güvenilirlik çal??malar?, AFA ve DFA ile iç tutarlı?k analizlerini içermektedir.

Anahtar Kelimeler

Okuma Motivasyonu, ?nternet Okuyazarl???, Dijital Okuma, Yeterlik, Kaç?nma, Güvenirlik Katsay?s?, Likert Ölçe?i.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: R?dvan Ata

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Bilgi Mevcut De?il

Kurumsal E-posta Adresleri: ridvanata@mu.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Bilgi Mevcut De?il (Muhtemelen Mu?la S?tk? Koçman Üniversitesi)

?zinler, Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I? (Uyarlama Çal??mas?): 2019

?zinler ve Ücret: Ölçe?in ticari olmayan akademik ara?t?rmalarda kullan?m? için sorumlu yazar

R?dvan Ata ile ileti?ime geçilmesi önerilir.

Referanslar

Ata, R. ve Alpaslan, M. M. (2019). ?nternet Tabanlı? Okuma Motivasyonu ve Kat?l?m Ölçe?i Türkçe'ye uyarlama çal??ması ve ö?retmen adaylar? ile çe?itli de?i?kenlere göre incelenmesi. *E?itim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 9(2), 522-538. Doi: 10.17943/etku.557780.

Makalenin orijinal tam metnine Dergipark üzerinden ula??abilir: dergipark.org.tr

Ölçe?in orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: internet-tabanli-okuma-motivasyonu-ve-katilim-olcegi-toad.pdf

?nternet Tabanlı? Okuma Motivasyonu ve Kat?l?m Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??tır. Maddeler, ölçe?in dört alt faktörünü (Yeterlik, Zorluk, Adanm??lık, Kaç?nma) ölçmek üzere tasarlanm?? 12 ifadeden olumaktadır. Maddelerin orijinal formu için yukarıda belirtilen referans makaleye ba?vurulması gerekmektedir.